

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์*

GUIDELINE OF INSTRUCTIONAL LEADERSHIP DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL IN PHETCHABUN SECPNDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

เป็นหนึ่งใน เฮงสกุล¹, ภัทร หลังประยูร² และ วีวัฒน์ มอนไธสง³

Pennueng Hangsakul¹, Phatthaporn Langprayoon² and Teerawat Montaisong³

¹⁻³สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻³Education Administration Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: hangsakul35@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ 2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 317 คน โดยเปิดตารางเครชีและมอร์แกน และผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 9 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการกำกับติดตาม

* Received 27 November 2024; Revised 6 December 2024; Accepted 23 December 2024

ความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านการจัดการหลักสูตรการสอน และด้านการกำหนดพันธกิจ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดพันธกิจของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน 2) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนร่วมกับคณะครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการนิเทศการสอน ผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนอย่างไม่เป็นทางการสนับสนุนด้านการสอน 4) ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษาหาหรือความก้าวหน้าของนักเรียนด้วยวิธีการประชุม ใช้ข้อมูลอย่างหลากหลาย และ 5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนจัดให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างหลากหลาย

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the academic leadership of school administrators under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office, Phetchabun, and 2) propose guidelines for developing the academic leadership of school administrators under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office, Phetchabun. The sample group consisted of 317 teachers affiliated with the Phetchabun Secondary Educational Service Area Office, determined using the Krejcie and Morgan table. The key informants included nine school administrators and deputy administrators, selected through purposive sampling. The research tools used for data collection were questionnaires and interview forms. Data analysis employed percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of this study revealed that 1) the overall academic leadership of school administrators under the jurisdiction of the Phetchabun Secondary Educational Service Area Office was at a high level. All aspects were at high level. The highest aspects were promoting a conducive learning

atmosphere, following by instructional supervision, monitoring students' development, curriculum and instructional management, and mission setting. 2) guidelines for enhancing the academic leadership of school administrators were 1) mission setting; school administrators should define clear academic goals for the school 2) In curriculum and instructional management; school administrators should collaborate with teachers to develop the school curriculum 3) In instructional supervision; school administrators should provide informal supervision and support for teaching activities 4) monitoring students' progress; school administrators and advisors should discuss students' progress through meetings and utilize diverse data sources. 5) promoting a learning atmosphere; school administrators should encourage the use of various learning resources both inside and outside the school.

Keywords: Development guidelines, Academic leadership, School administrators

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในปัจจุบันส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการศึกษา ทำให้สถานศึกษาต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลง ภายใต้อำริราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565) ที่เน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาเพื่อคล่องตัวและการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น รวมถึงการมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเน้นผลลัพธ์ตามมาตรฐานและความต้องการระดับสากล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2565) ยังได้กำหนดนโยบายพัฒนาวิชาการในโรงเรียน เช่น การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การประเมินผล และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) สอดคล้องกับ Hallinger และ Murphy (1985) ที่ได้เสนอว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ระดับคุณภาพการศึกษา

โดยเน้นการกำหนดเป้าหมายชัดเจน การจัดการการเรียนการสอนที่เป็นระบบ และการสร้างบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ McEwan (1998) และ Gunningham และ Cordeiro (2000) ที่ระบุว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน และชุมชน พร้อมทั้งพัฒนาครูและนักเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร

การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนยังเผชิญความท้าทาย เช่น การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการผู้เรียน การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้ได้มาตรฐาน ซึ่งล้วนต้องอาศัยความชำนาญและภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารยังมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล อย่างไรก็ตามในงานวิจัยของ จรุณี แก้วเอียน (2557) ที่ว่า งานวิชาการเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือระหว่างบุคลากร นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาผู้บริหารให้มีความเชี่ยวชาญในด้านนี้จึงเป็นกุญแจสำคัญต่อความสำเร็จของระบบการศึกษาในอนาคต

ในปัจจุบัน ผลการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ยังมีปัญหา เช่น คะแนนเฉลี่ย O-NET ชั้น ม.3 ในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2564 ต่ำกว่าปี 2563 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์, 2564) ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาที่ต้องปรับปรุง พัฒนา วรรณประภา (2560) ระบุว่าการบริหารงานวิชาการ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศ ต้องดำเนินการต่อเนื่อง ผู้บริหารที่ขาดภาวะผู้นำทางวิชาการจะทำให้การพัฒนาคุณภาพล่าช้า ทั้งนี้ ปัญหาด้านการสนับสนุนวิชาการ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การนิเทศ และการประเมินผล ยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้ครูไม่สามารถปรับการสอนให้ตอบสนองความต้องการผู้เรียน และการขาดความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและครูทำให้บรรยากาศการเรียนรู้ไม่เอื้ออำนวย

จากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี รวมถึงผลกระทบที่ปรากฏในคุณภาพการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ทำให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยในครั้งนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแนวทางการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพ

การศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำทางวิชาการ การสนับสนุนครูในการจัดการเรียนการสอน และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนในระดับที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methods Research) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 1,825 คน จาก 39 โรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2566

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 317 คน กำหนดตามตารางเครชีและมอร์แกน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ตามโรงเรียนในแต่ละอำเภอ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 9 คน (เลือกแบบเฉพาะเจาะจง)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ และแบบสัมภาษณ์ ได้รับการพัฒนาจากข้อมูลในขั้นตอนแรก โดยนำค่าเฉลี่ยของภาวะผู้นำทาง

วิชาการในด้านที่ต่ำที่สุดมาสร้างคำถาม เพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ รวมถึงวิธีการสร้างเครื่องมือ

2. กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อออกแบบคำถามเกี่ยวกับสภาพองค์การคุณภาพของสถานศึกษา

3. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด

4. เสนอแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและปรับปรุงให้เหมาะสม

5. เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) และนำค่าดัชนีความสอดคล้องมาวิเคราะห์ (เนตรนภา สุวรรณโชติ, 2563) มีค่า IOC ดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .05 ขึ้นไป

6. ทดลองใช้แบบสอบถามกับครูจำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้ววิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

7. แก้ไขและปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำบันทึกเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ พร้อมทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปยังสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดไว้

3. หลังจากนั้นจึงตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้อง และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติ โดยข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์ด้วยความถี่และร้อยละ ส่วนข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะถูวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามหัวข้อสัมภาษณ์ เพื่อแยกแยะแนวคิดจากรายงานการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน

ผลการวิจัย

1. ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

ตารางที่ 1 แสดงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ในภาพรวม

ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. การกำหนดพันธกิจ	3.87	0.06	มาก
2. การจัดการหลักสูตรการสอน	4.27	0.11	มาก
3. การนิเทศการสอน	4.33	0.07	มาก
4. การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน	4.28	0.12	มาก
5. การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน	4.37	0.05	มาก
รวม	4.22	0.08	มาก

จากตารางที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยรวมปรากฏผลในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D.=0.08) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.37$, S.D.= 0.05) รองลงมาคือ การนิเทศการสอน ($\bar{X} = 4.33$, S.D.= 0.07) ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.12) ด้านการจัดการหลักสูตรการสอน ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.11) และน้อยที่สุดคือ ด้านการกำหนดพันธกิจ ($\bar{X} = 3.87$, S.D.= 0.06) ตามลำดับ

2. แนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

ตารางที่ 2 แนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา	แนวทางในการพัฒนา
1. ด้านการกำหนดพันธกิจ ของโรงเรียน	1.1 ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการโดยเปิดโอกาส ให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน 1.2 ผู้บริหารควรสื่อสารเป้าหมายด้านวิชาการให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องรับทราบผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น วารสารออนไลน์หรือแผ่นพับ 1.3 ผู้บริหารควรหารือร่วมกับครู นักเรียน และผู้มีส่วน เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานและแก้ปัญหา พร้อมแจ้ง ผลให้ทุกฝ่ายทราบเพื่อเป็นแนวทางในอนาคต
2. ด้านการจัดหลักสูตร และการสอน	2.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับหลักสูตร 2.2 ผู้บริหารควรร่วมวางแผนจัดทำหลักสูตร โดยเน้นให้ฝ่าย วิชาการและหัวหน้ากลุ่มสาระเป็นผู้ดำเนินการหลัก 2.3 ผู้บริหารควรปรึกษากับครูเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่ เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนและตอบสนองความต้องการของ ชุมชน
3. ด้านการนิเทศการสอน	3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรแนะนำครูถึงจุดเด่นและจุดที่ ควรพัฒนาในการสอนของครู 3.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมบรรยากาศในการนิเทศที่เป็นกันเอง เพื่อไม่ให้ครูรู้สึกกดดันในการนิเทศ 3.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในการอบรม วิธี เทคนิคการจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ
4. ด้านการประเมินผล	4.1 ผู้บริหารควรพบครูรายบุคคลเพื่อปรึกษาความก้าวหน้า

ตรวจสอบความก้าวหน้า ของนักเรียน	ของนักเรียนและประเมินผลโดยใช้ข้อมูลการทดสอบ 4.2 ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมเสริมความรู้หรือสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียน 4.3 ผู้บริหารควรให้คำแนะนำครูในการแก้ปัญหาผลการเรียนของนักเรียน
5. ด้านการส่งเสริม บรรยากาศทางวิชาการ	5.1 ผู้บริหารควรยกย่องนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้วยการประกาศเกียรติคุณหรือเผยแพร่ในวารสารโรงเรียน 5.2 ผู้บริหารควรประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน 5.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้นักเรียน 5.4 ผู้บริหารควรจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน

จากตารางที่ 2 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ มุ่งเน้น 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1.การกำหนดพันธกิจที่ชัดเจน โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมและสื่อสารกับทุกฝ่ายเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ 2. การจัดหลักสูตรและการสอนที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและชุมชน โดยวางแผนร่วมกับครู 3. การนิเทศการสอนที่เน้นบรรยากาศเป็นมิตร พร้อมให้คำแนะนำหลังการนิเทศและส่งเสริมเทคนิคการสอนใหม่ ๆ 4. การประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนผ่านการพบปะครูรายบุคคลและจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ รวมถึงให้คำแนะนำแก้ปัญหาผลการเรียน และ 5. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการด้วยการชื่นชมความสำเร็จของนักเรียน ประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ และจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับความต้องการ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$)

= 4.22), (S.D = 0.08) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติเรียงลำดับมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.37), (S.D = 0.05) รองลงมาคือ ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X}$ = 4.33), (S.D = 0.07) ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.28), (S.D = 0.12) ด้านการจัดการหลักสูตรการสอน ($\bar{X}$ = 4.27), (S.D = 0.11) และน้อยที่สุดคือ ด้านการกำหนดพันธกิจ ($\bar{X}$ = 3.87), (S.D = 0.06) ตามลำดับ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน พร้อมทั้งดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด รวมถึงส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญภา พลัฒิม (2559) ที่ระบุว่าการส่งเสริมบรรยากาศทางการเรียนการสอน หมายถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Krug (1992) ที่กล่าวว่าผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศที่แสดงถึงคุณค่าของการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

1.2 ด้านการนิเทศการสอน อยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารร่วมกับครูวางแผนการนิเทศที่เป็นระบบ โดยการตรวจสอบและให้คำแนะนำในการจัดทำแผนการสอน รวมถึงติดตามผลและสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญภา พลัฒิม (2559) ที่กล่าวว่าการนิเทศคือการให้คำแนะนำ สนับสนุน และติดตามผลเพื่อปรับปรุงการสอนของครู และสอดคล้องกับแนวคิดของ Krug (1992) ที่เน้นว่าการนิเทศควรเป็นกระบวนการพัฒนาครูอย่างจริงจังมากกว่าการประเมินตามสภาพ

1.3 ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน อยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารใช้เครื่องมือประเมินผลที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูใช้ข้อมูลพัฒนาการนักเรียนในการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งร่วมกับผู้ปกครองหาแนวทางพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) ที่ระบุว่าการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนหมายถึงการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนานักเรียน

ให้บรรลุตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับแนวคิดของ Krug (1992) ที่กล่าวว่าผู้บริหารควรกำหนดกลยุทธ์เพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียนโดยใช้ข้อมูลที่ชัดเจน

1.4 ด้านการจัดหลักสูตรและการสอน อยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารวางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงสนับสนุนให้ครูใช้เทคนิคการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชราภรณ์ จันทพล (2559) ที่ระบุว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และออกแบบการสอนเพื่อประสิทธิผล และสอดคล้องกับแนวคิดของ Krug (1992) ที่กล่าวว่าการจัดการหลักสูตรและการสอนเป็นบริการเบื้องต้นที่ผู้บริหารต้องใส่ใจ

1.5 ด้านการกำหนดพันธกิจ อยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจนและสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงการสื่อสารพันธกิจให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) ที่ระบุว่า การกำหนดพันธกิจเป็นการเสนอกรอบเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นไปได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Krug (1992) ที่เน้นว่าพันธกิจที่ชัดเจนต้องสามารถสื่อสารได้อย่างเข้าใจง่ายเพื่อความสำเร็จร่วมกัน

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 ด้านการกำหนดพันธกิจของโรงเรียน แนวทางการพัฒนานี้เน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมายด้านวิชาการที่ชัดเจน และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน เพราะการมีส่วนร่วมจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือในการบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ การสื่อสารเป้าหมายผ่านสื่อที่หลากหลาย เช่น วารสารออนไลน์ หรือแผ่นพับ จะช่วยให้ข้อมูลเข้าถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) ที่กล่าวว่าการกำหนดพันธกิจที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมจากบุคลากรช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของโรงเรียน

2.2 ด้านการจัดหลักสูตรและการสอน แนวทางนี้มุ่งพัฒนาผู้บริหารให้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร และร่วมมือกับครูในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน เพราะการปรับหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของชุมชนจะช่วยเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธภรณ์ จันทพล (2559) ที่กล่าวว่าผู้บริหารควรสนับสนุนการจัดหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนและชุมชน

2.3 ด้านการนิเทศการสอน แนวทางนี้เสนอให้ผู้บริหารแนะนำครูถึงจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาหลังการนิเทศ พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศในการนิเทศที่เป็นกันเอง เพราะการสร้างบรรยากาศที่ดีจะช่วยลดความกดดันและกระตุ้นให้ครูพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมเทคนิคการจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญญา พลับฉิม (2559) ที่ระบุว่าการนิเทศที่มีเป้าหมายชัดเจนและการสร้างบรรยากาศที่ดีช่วยให้การพัฒนาครูมีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านการประเมินผลตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนแนวทางนี้แนะนำให้ผู้บริหารพบปะครูรายบุคคลเพื่อปรึกษาความก้าวหน้าของนักเรียน และส่งเสริมให้ครูใช้ผลการทดสอบในการพัฒนานักเรียน เพราะการประเมินและวางแผนการพัฒนาที่เหมาะสมช่วยเพิ่มคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) ที่กล่าวว่าการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพตามเป้าหมาย

2.5 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ แนวทางนี้เสนอให้ผู้บริหารจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและเพียงพอ ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน รวมถึงยกย่องนักเรียนที่มีผลการเรียนดีเด่น เพราะการสนับสนุนที่เหมาะสมและการยอมรับในความสำเร็จของนักเรียนจะช่วยสร้างแรงจูงใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Krug (1992) ที่ระบุว่าบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จช่วยให้ผู้เรียนและครูมีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน โดยผู้บริหารจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สนับสนุนทรัพยากร และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และชุมชน รองลงมาคือ การนิเทศการสอน ซึ่งผู้บริหารร่วมวางแผน ให้คำแนะนำ และติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ ส่วน การกำกับติดตามความก้าวหน้านักเรียน ผู้บริหารใช้ข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาให้นักเรียนให้บรรลุเป้าหมาย ด้านการจัดหลักสูตรและการสอน พบว่าผู้บริหารมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและชุมชน ด้านที่มีความ

คิดเห็นต่ำสุดคือ การกำหนดพันธกิจ ซึ่งแนะนำให้ผู้บริหารร่วมกำหนดเป้าหมายกับบุคลากร และสื่อสารพันธกิจให้ชัดเจน แนวทางพัฒนาประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดพันธกิจ การจัดหลักสูตร การนิเทศ การติดตามผลนักเรียน และการส่งเสริมบรรยากาศ โดยเน้นการสร้างความร่วมมือ การวางแผนชัดเจน สนับสนุนทรัพยากร และพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองเป้าหมายโรงเรียนและชุมชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดพันธกิจ ผู้บริหารควรร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการ พร้อมสื่อสารพันธกิจผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย เพื่อสร้างความเข้าใจตรงกัน และปรับทิศทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและหลักสูตร 2) ด้านการจัดหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารควรวางแผนร่วมกับครูเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร สนับสนุนการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และใช้ความเชี่ยวชาญบริหารหลักสูตรเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้เรียน 3) ด้านการนิเทศการสอน ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศนิเทศที่เป็นมิตร ให้คำแนะนำจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของครู ร่วมออกแบบเครื่องมือการนิเทศ และสนับสนุนการอบรมหรือการนิเทศแบบมุ่งเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอน 4) ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้านักเรียน ผู้บริหารควรปรึกษาคูรบัญชบุคคลเกี่ยวกับความก้าวหน้านักเรียน ใช้ผลการทดสอบและรายงานพัฒนาการวิเคราะห์ปรับปรุงการเรียนรู้ จัดกิจกรรมเสริมศักยภาพเฉพาะราย และรายงานความคืบหน้าให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง 5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้บริหารควรยกย่องนักเรียนที่มีผลงานดีเด่น ประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน จัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย พร้อมประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และเพิ่มคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ 3) ศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารใน

สถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกหรือประกาศเกียรติคุณ เช่น โรงเรียนพระราชทานหรือโรงเรียนในฝัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). นโยบายการพัฒนางานวิชาการในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร:

กระทรวงศึกษาธิการ.

จารุณี แก้วเอียน. (2557). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.

พัชราภรณ์ จันทพล. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอองครักษ์สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

เพ็ญญา พลัฒิม. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ทัศนาวรรณประภา. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสอยดาวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

เนตรนภา สุวรรณโชติ. (2563). การวิเคราะห์ความตรงของเครื่องมือวิจัยในรูปแบบดัชนี IOC. วารสารวิจัยและพัฒนการศึกษา, 10(2), 98-105.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: พรินเตอร์กรุ๊ป.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. (2564). รายงานผลการดำเนินงานด้านวิชาการ และผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564. เพชรบูรณ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์.
- เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Krug, R.E. (1992). Leadership and performance beyond expectations. New York: Free Press.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. Archives of Psychology, 22(140), 1-55.
- McEwan, E.K. (1998). Seven Steps to Effective Instructional Leadership. California: Corwin Press, inc.
- Gunningham, G., & Cordeiro, P. A. (2000). Educational leadership: A problem-based approach. Boston: Allyn & Bacon.